

I. ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM DERS NOTLARI

İNSANDAN İNSANA GİDEN YOL

İletişim; duygu, düşünce veya bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılmasıdır.

İletişim Olabilmesi İçin 3 (üç) Temel Öğe Vardır Bunlar;

1. En az iki kişi olmalıdır.
2. Bu iki kişi birbirinin farkında olmalıdır.
3. İletilecek bir mesaj olmalıdır.

İletişimin Temel Öğeleri

1. Kaynak(Gönderici): İletinin ilk çıktığı yerdir. İletiyi gönderen; kişi, topluluk ya da kuruluş olabilir.

Örnek: 18 Mart Şehitler Günü'ndeki konuşmacı, kaynak yani iletiyi gönderendir.

2. Alıcı(Hedef): Kaynağın iletiyi hedef olarak seçtiği kişi, topluluk ya da kuruluştur.

Örnek: Şehitler Günü'ndeki konuşmayı dinleyen öğrenci, öğretmen ve veliler, alıcıdır.

3. İleti(Mesaj): Kaynak tarafından aktarılan bilgi, tutum ve davranıştır.

Örnek: Çanakkale Savaşı ve önemini anlatan bilgi, iletidir.

4. Kanal(Araç): İletinin aktarılmasında kullanılan yöntem, kanal olarak adlandırılır.

Örnek: Konuşmacının sözleri, kanaldır.

5. Geri Bildirim(Dönüt): Bu süreç iletinin alıcı tarafından alınıp alınmadığını kapsar.

Örnek: Dinleyicilerin, yapılan konuşmadan duygulanarak konuşmacıyı alkışlamaları, geri bildirimdir.

İletişim Türleri

1. Sözlü iletişim: Konuşarak kurduğumuz iletişimdir. Duygu ve düşüncelerimizin sözcüklerle aktarılmasıdır.

Örnek: Konuşmak, türkü söylemek, şiir okumak.

2. Yazılı iletişim: Sözcüklerin yazılı şekilde kullanıldığı bir iletişim türüdür.

Örnek: Bu türden iletişime mektup, telgraf, faks, elektronik postalar örnek verilebilir.

3. Sözsüz İletişim: Beden hareketleri, jestler, mimikler ve fiziksel görüntü ile gerçekleşen iletişim türüdür.

Örnek: Selam veren bir insanın selamını başımızı sallayarak almamız.

Beden Dili: Duygu ve düşüncelerin yüz ifadesi, beden duruşu, el, kol ve baş hareketleri vb. yollarla anlatıldığı iletişim biçimidir.

Jest: Bir duygu ve düşüncüyü açıklarken kullandığımız el-kol, ayak-bacak ve baş hareketlerimizdir.

Örnek: Yolda geçen otobüsü durdurmak için elimizi kaldırmamız.

Mimik: Bir duygu ve düşüncüyü açıklarken kullandığımız ağız, kaş, göz yüz ifadelerimizdir.

Örnek: Sinirlendiğimiz birine kaşlarımızı çatmamız.

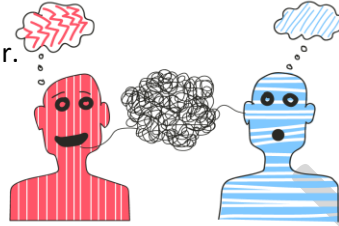

Etkili İletişim

Kişinin kendisini karşısındakilere en iyi şekilde ifade etmesi ve karşısındakilerden gerekli ilgi ve etkiyi görmesidir.

Etkili Bir İletişim İçin Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Mesajlar kısa, açık ve net olmalıdır.
- Göz teması kurulmalıdır.
- Beden dili, jest ve mimikler kullanılmalıdır.
- Güler yüzlü olunmalıdır.
- Ön yargılı olunmamalı.
- Empati kurulmalıdır.
- Olumsuz iletişimden kaçınılmalıdır.
- Sen dili kullanılmamalı, ben dili kullanılmalıdır.
- Ses tonu iyi ayarlanmalıdır.

İLETİŞİMİN GÜCÜ

Olumlu iletişim: İnsanların iletişimde saygı, sevgi hoşgörü içerisinde kibar bir şekilde konuşup kurduğu pozitif olan bir iletişimdir.

Olumlu iletişimde Olması Beklenenler:

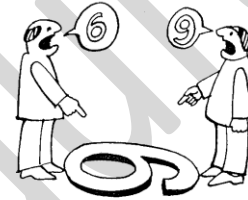
- Ben dili kullanmak. • Empati kurmak. • Güler yüzlü olmak.
- Empati kurmak. • Türkçeyi iyi kullanmak.
- Ses tonunu, beden dilini etkili kullanmak.
- İyi bir dinleyici olmak.

Örnek: Mete sabah okula gittiğinde arkadaşı Ahmet'i görüp günaydın deyip gülümsemesi.

Etkin Dinleme: İletişim kurulan kişiyi; yargılamadan, sözünü kesmeden, o kişiyle göz teması kurarak, anlatılmak isteneni tam ve doğru biçimde almaya etkin dinleme denir.

- Etkin dinleyen kişi karşısındakinin yüzüne bakar.
- Onunla göz teması kurar ve konuşulana anladığını ifade edecek biçimde beden dilini kullanır.
- Sözlü geri bildirimlerde bulunur. (Evet, anlıyorum, hı hı gibi)
- Anlamadığı yerleri geçiştirmez, anlamak için sorular sorar.

Empati: İnsanın kendisini karşısındakinin yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışmasına "empati" denir. Empati kurmak başka insanlarla iletişimimizin gücünü artırır.

Örnek: Ayağı ağrıdığı için arkadaşlarıyla oyun oynayamayıp üzülen Zeynep'i gören Fatma bizimle oyun oynayamadığın için çok üzgünsün seni anlıyorum demesi.

Olumsuz iletişim: İnsanlar arasındaki iletişimde anlaşmazlıkların, çatışmaların, zıtlaşmanın olduğu negatif bir iletişimdir.

- Sen dili kullanmak. • Önyargılı olmak.
- Emir vermek. • Tehdit etmek.
- Lakap takmak. • Argo sözcük kullanmak.
- Öğüt vermek. (Nasihat etmek)
- Eleştirmek. (yargılamak)

Örnek: Bu yıl belge alamazsan seni tatile göndermeyeceğim.

İLETİŞİMİ OLUMSUZ ETKİLEYEN BAZI SORUNLAR

Konuşmacıdan Kaynaklı Sorunlar

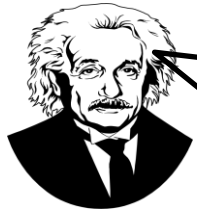
- İyi hazırlanmamış konuşma metni
- Eksik bilgi ve mesaj verme
- Yanlış anlaşılmaya neden olacak ifadeler kullanma
- Aynı ses tonu ile sıkıcı konuşma
- Dinleyiciye karşı ön yargılı olma
- Dinleyicinin seviyesine uygun konuşmama

Dinleyiciden Kaynaklı Sorunlar

- Dikkatsiz dinleme
- Bilgi eksikliği
- Ön yargılı dinleme
- Geri bildirim yapmama
- Yetersiz algılama, yanlış yorumlama

Ön yargı: Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı olarak tanımlanabilir.

Örnek: Hanifi'nin kadınların araba sürmede başarılı olamayacağını söylemesi.

İnsanlardaki önyargıyı parçalamak, benim atomu parçalamamdan çok daha zor.

Albert Einstein

Sen Dili: Kişiler arası ilişkilerde kullandığımız yargılayıcı, suçlayıcı sözlerin iletişimi olumsuz yönde etkilediği iletişime "Sen Dili" denir.

Özellikleri

- Olumsuz bir iletişim türüdür.
- Konuşmalar kişiliğe yöneliktir.
- Alıcıya kendiyle ilgili mesajlar verilir.
- Kişi kendini kısıtlanmış hisseder.
- Kişi konuşmaktan kaçınır.
- Çekingen bireyler yaratır.

Örnek:

Derse neden geç kaldın?

Ben Dili: Bireyin karşılaştığı davranışın tanımını yapan, bu davranışın kendini nasıl etkilediğini ve kendine ne tür duygular yaşattığını açıklayan ifadelerdir.

Özellikleri

- Olumlu bir iletişim türüdür.
- Konuşmalar davranışa yöneliktir.
- Kişiyi savunmaya itmez.
- Kişi konuşmaya istekli olur.
- Yakınlığı arttırıcı, anlaşmazlığı azaltıcıdır
- Girişken bireyler yaratır.

Örnek:

Derse geç gelmen beni endişelendirdi seni merak ettim.

İletişimde Çatışma: İki taraf arasındaki anlaşmazlıktır.

Uzlaşma: Anlaşmazlık durumunda uyuşmadır.

Kaçınma: İlişkilerinde çatışma yaşayan kişiler; küsme, görmezden gelme, sorundan kaçma ya da sorun yokmuş gibi davranma tepkileri gösterirler.

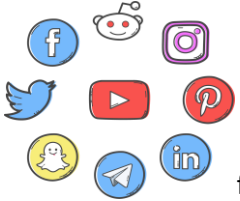
Yıkıcı Tepkiler: İlişkilerinde çatışma yaşayan kişiler; birbirlerini tehdit etme, vurma, küfretme, saldırgan davranışlar sergileme, şikâyet etme ve dedikodu yapma gibi yıkıcı tepkiler gösterirler.

Yapıcı Tepkiler: İlişkilerinde çatışma yaşayan kişiler; konuşma, birbirlerinin isteklerini anlamaya çalışma, empati kurma ve ortak sorunlarını her iki tarafın yararına çözme tepkileri gösterirler.

HIZLI İLETİŞİM GÜÇLÜ TOPLUM

Medya: Gazete, dergi, radyo, televizyon, genel ağ gibi kitle iletişim araçlarının tümünü kapsayan genel bir terimdir.

- Günümüz toplumunda medya araçlarının iletileri işitsel ve görsel olarak aktarması medyanın etkisini artırmaktadır.
- Olaylardan haberdar olmak, toplumsal gelişmelere uzak kalmamak veya eğlenmek için medya sürekli takip edilmektedir.
- Medya, doğal olarak insanların düşüncelerini, kararlarını ve davranışlarını etkilemektedir.
- Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolü, her geçen gün artmaktadır.

Sosyal Medya: Temelde kullanıcıların paylaşım yapmasına olanak sağlayan bir yapıdır. İnsanlar, bu medya türü yardımıyla düşüncelerini, yaptıkları etkinlikleri, beğenilerini, hayatlarındaki farklı olayları diğer insanlar ile paylaşmaktadır.

Dijital Medya: Sosyal medya aracılığıyla bilgilere tek tıkla ulaşabildiğimiz ve insanlarla iletişim kurduğumuz platformlara verilen isimdir.

Kitle İletişim Araçları: Kitle iletişim araçları bir mesajı kısa sürede birçok kişiye ulaştıran araçlardır.

- Televizyon
- Gazete
- Dergi
- Genel Ağ (İnternet)
- Radyo
- Bilgisayar
- Akıllı telefon

Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Hayatımıza Olumlu Etkileri

- Farklı kültürler tanınır ve kültürler arası etkileşim artar.
- Bilgilerin hızlı bir şekilde birçok insana ulaşmasını sağlar.
- Kamuoyu oluşmasını sağlar.
- İnsanların eğlenceli vakit geçirmesini sağlar.
- İnsanlar arasındaki iletişimin artmasını sağlar.
- Devlet ile birey arasındaki ilişkiler hızlanır ve kolaylaşır.(e-devlet)
- Eğitimi kolaylaştırır.(Eba, uzaktan eğitim, zoom)

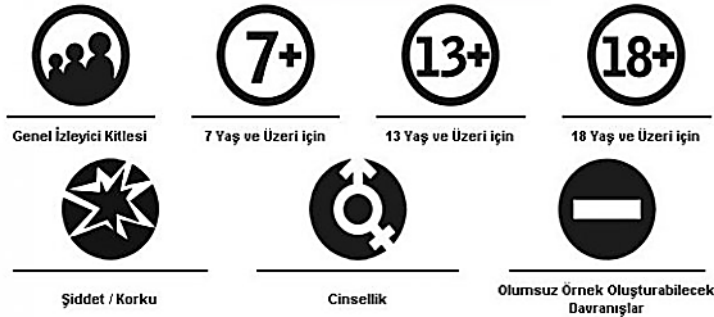
Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Hayatımıza Olumsuz Etkileri

- Sosyal medya bağımlılığı oluşur.
- Aile içi ilişkileri zayıflatabilir.
- Kültürel değerlerin bozulmasına neden olabilir.
- Uzun kullanımlar beden ve ruh sağlığına zarar verebilir.
- Dilimize bir çok yabancı kelimenin girmiş dilde yozlaşma ve bozulmalar artmıştır.

Not: Geçmişte insanlar iletişim kurarken duman, güvercin, mektup, telgraf kullanırken günümüzde telefon, bilgisayar, tablet, genel ağ (interneti) kullanmaktadır.

RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu): Radyo, televizyon ve Genel Ağ faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlendirilmiştir. Yayın yapacak radyo ve televizyonlara yayın izni RTÜK tarafından verilmektedir.

İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

Kitle İletişim Özgürlüğü: İnsanların haber, bilgi ve düşüncelerin iletişim araçları vasıtasıyla serbestçe elde edilebilmesi, açıklanabilmesi ve yayabilmesidir.

- Kitle iletişim özgürlüğü, insanların kendilerini söz, yazı, resim gibi yollarla ifade etmesi, düşüncüyü açıklama özgürlüğü ile ilişkilidir.
- Kitle iletişim özgürlüğü içerisinde bireyin sözlü, yazılı veya basılı bilgi ve düşüncüyü arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğü olan doğru bilgi alma hakkı da bulunur.
- Kitle iletişim araçlarını kullanırken bize ait yazı, resim, bilgi ve verilerin izinsiz olarak başkalarının eline geçmesi tehlikesi vardır. Örneğin sosyal medyada paylaştığınız görsellerin kötü amaçlı

yazılımlarla ele geçirilip sizin isteğiniz dışında kullanılması bilişim suçları kapsamına girer.

Sansür: Bazı fikirlerin, haberlerin ve sanat eserlerinin yazılıp yayılmasının kısıtlanması ya da engellenmesidir.

Örnek: İçişleri Bakanlığı Suriye’de operasyon yapan TSK’nın yaptığı operasyonların gizliliği, zarar görmemesi ve amacına ulaşması için bir süreliğine bu haberlere kısıtlama getirdi.

Tekzip: Yalanlama ve düzeltme yazısıdır.

Örnek: Beşiktaş’ın futbolcusu Dorukhan Toköz bugün bir gazetede Fenerbahçe’ye transfer olacağı yönünde çıkan haberi yalanladı. Bunun üzerine gazete tekzip yazısı yayınladı.

Kamuoyu: Bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesidir.

Örnek: Ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerinden dolayı birçok ilde cinayetlere tepki olarak yürüyüşler gerçekleştirildi.

İletişimle İlgili Hak ve Özgürlüklerimiz

Düşünce Özgürlüğü: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ve başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

Özel Hayatın Gizliliği: Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Bilgi Edinme Hakkı: Kişinin devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip olduğu bilgilere ulaşabilme hakkıdır.

Tekzip ve Düzeltme Hakkı: Yayın organları, yanlış haber, resim ve bilgilerde düzeltme yapmak (tekzip yayımlama) ve haksızlığa uğrayan kişilerin düzeltme cevaplarını yayınlamak zorundadır.

Haber Alma Hakkı: Vatandaşların “doğru bilgi alma hakkı” olduğu gibi, kitle iletişim araçlarının “doğru bilgi verme sorumluluğu” vardır. Bu yüzden kitle iletişim araçları bilgi verirken doğru, temiz, özgür, ilkeli ve dürüst haber vermelidirler. Haberi çarpıtmadan, yanıltmadan tarafsız olarak yayınlamalıdır.

Haberleşme Özgürlüğü: Kişilerin istediği herkesle serbestçe iletişim kurabilmesidir.

İletişim, Hak ve Özgürlüklerimiz Anayasamız İle Güvence Altına Alınmıştır

Madde 20: Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Madde 22: Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır...

Madde 26: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir...

